

1. Situering

De jaarstatistiek van de jeugdparketten beperkt zich tot een beeldvorming van **de omvang en de aard van de instroom van jeugdbeschermingszaken op de jeugdparketten**. De jeugdbeschermingszaken omvatten zowel de als misdrijf omschreven feiten (MOF) als de verontrustende situaties (VOS). Het Vlaamse decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp introduceerde de term “verontrustende situatie” (VOS) in plaats van de vroegere “problematische opvoedings situatie” (POS). We hanteren hier systematisch - voor alle jaargangen - de nieuwe terminologie (VOS). De statistisch analisten van het Openbaar Ministerie zullen de wijze waarop de instroom wordt behandeld en de beslissingen die de jeugdparketten terzake nemen, pas in een latere fase analyseren.

De cijfergegevens met betrekking tot de instroom van jeugdbeschermingszaken op de jeugdparketten zijn beschikbaar vanaf de jaargang 2010, en dit op drie verschillende aggregatieniveaus: nationaal, per rechtsgebied en per parket. De gegevens per parket worden gepresenteerd volgens de nieuwe territoriale structuur (sinds 1 april 2014) voor het Openbaar Ministerie, gebaseerd op 14 parketten in plaats van 27 voorheen.

Het reproduceren van de inhoud van deze publicatie is niet toegelaten, noch geheel, noch gedeeltelijk, noch in de oorspronkelijke, noch in bewerkte vorm (tenzij met schriftelijke machtiging vanwege het College van Procureurs-generaal). Het gebruiken van de inhoud van deze publicatie als toelichting of bewijsvoering in een artikel, een boekbespreking of een boek is toegestaan, mits de bron duidelijk en nauwkeurig wordt vermeld.

Een korte toelichting bij de navigatie doorheen de webpagina's is te consulteren op de hulppagina.

2. Interpretatiekader

Het belang van een correcte interpretatie en contextualisering van voorliggende statistische gegevens kan niet genoeg benadrukt worden.

We geven hierbij vier algemene beschouwingen:

1. Een optimale aanwending van objectieve cijfergegevens houdt in dat ze zorgvuldig worden geanalyseerd, geïnterpreteerd en vertaald naar het concrete beleidsniveau. Op die manier kunnen de verworven inzichten ook effectief gebruikt worden om het strafrechtelijk beleid te bepalen of bij te sturen en dragen de statistieken bij tot de realisatie van de doelen en strategie van het Openbaar Ministerie.
2. De gepresenteerde cijfergegevens geven een indicatie van de activiteiten van de jeugdparketten, maar kunnen geenszins beschouwd worden als een indicator van de werkelijk gepleegde jeugdcriminaliteit of van de bestaande verontrustende situaties.
3. De jeugdparquetstatistiek vormt evenmin een middel om de werklast van de jeugdparketten te evalueren. Zo zij een deel van de activiteiten van de jeugdparketten weerspiegelt, omvat zij niet het geheel van de hen toevertrouwde taken en activiteiten. Bovendien mag geen enkele stap voor de evaluatie van de prestaties van de parketten abstractie maken van de complexiteit van de te behandelen zaken, noch van de terbeschikkinggestelde middelen voor de realisatie van de verschillende opdrachten die aan de parketten zijn toegekend.
4. De gepresenteerde statistiek moet gekaderd worden binnen het project van de geïntegreerde criminologische statistiek. De doelstelling van zulke geïntegreerde statistiek is een zo volledig en coherent mogelijk inzicht te verschaffen in de gegevensstroom van feiten, zaken en personen die in de jeugdbeschermingsketen zijn opgenomen, vanaf het moment dat een proces-verbaal/melding wordt opgesteld tot en met de uitvoering van de opgelegde maatregel. Dit vereist de creatie en het operationeel maken van een statistisch instrument waarvan de verschillende onderdelen op elkaar zijn afgestemd en waarvan elk deel geënt is op een specifieke fase van de jeugdbeschermingsprocedure. De grote meerwaarde van een statistiek die volgens deze principes is opgebouwd, schuilt in het groeiend begrip van het globale jeugdbeschermingssysteem waarin de verschillende actoren zich beter kunnen situeren in een groter betekenisvol geheel. Dit moet de beleidsmakers de mogelijkheid

bieden een preciezer antwoord te formuleren op zeer gerichte vragen en een efficiënter en meer doelgericht jeugdbeschermingsbeleid te voeren op elk niveau.

De geïntegreerde criminologische statistiek vormt voor de statistisch analisten van het Openbaar Ministerie het conceptueel kader van hun statistiekproductie. Het is evenwel duidelijk dat hier nog een lange weg moet afgelegd worden en een realistische benadering leert ons dat dit stapsgewijs zal moeten gebeuren, met respect voor de wetenschappelijke eisen van methodologische precisie, transparantie en verantwoording. Een statistiek over de instroom van jeugdbeschermingszaken op de jeugdparketten is een eerste - belangrijke - stap. Maar het is evident dat daarnaast ook de opvolging van die zaken in kaart moet gebracht worden. Tevens moeten ook de activiteiten van de jeugdrechtbanken (zetel) bestudeerd worden. De gerechtelijke statistieken zouden vervolgens op hun beurt moeten gekoppeld worden met de data van de politie en de jeugdvoorzieningen.

3. Methodologie

Voorliggende jeugdparquetstatistiek bevat, per burgerlijk jaar, informatie over de instroom van jeugdbeschermingszaken (MOF: als misdrijf omschreven feiten en VOS: verontrustende situaties) op de jeugdparquetten bij de rechtbanken van eerste aanleg. Er worden nog geen statistieken gepresenteerd over de beslissingen die de jeugdparquetten terzake nemen. Evenmin komen de burgerlijke zaken waar het parket een vorderingsbevoegdheid heeft (sociaal onderzoek, ontzetting uit het ouderlijk gezag, adoptie, ontkenning van of onderzoek naar vaderschap, voogdijprocedure, onderzoek op vraag van de onderzoeksrechter) aan bod.

Bron van gegevens

De jaarstatistiek is volledig en uitsluitend opgebouwd aan de hand van gegevens geregistreerd in de business applicatie van de jeugdparquetten en de griffies bij de jeugdrechtbanken, dat PJG wordt genoemd, hetgeen staat voor “parquet jeugd griffie”.

In het verleden werkten de jeugdparquetten met de business applicatie PJP (parquet jeunesse/jeugdparquet). Deze applicatie had een gedecentraliseerde structuur met een afzonderlijke databank in elk parket. Vanaf eind 2016 werd ter vervanging van PJP de business applicatie PJG in gebruik genomen, deze nieuwe applicatie heeft een gecentraliseerde structuur met één databank gedeeld door alle parketten en griffies. Alle gegevens uit de databanken van PJP werden overgezet naar de databank van PJG.

Het vroegere PJP-systeem werd door de jeugdparquetten op verschillende tijdstippen in gebruik genomen: het beginjaar van de registraties varieert voor 13 van de 14 huidige jeugdparquetten van 1999 tot en met 2009. Enkel het parket van Eupen registreerde nooit in PJP en registreert - bij gebrek aan een Duitstalige versie - nog steeds geen gegevens in PJG. Om een vergelijking van de parketten over de jaren heen toe te laten, stellen wij voor die 13 parketten cijfergegevens ter beschikking vanaf jaargang 2010. De splitsing van het parket van Brussel in 2014 impliceert dat er voor het parket van Halle-Vilvoorde vanaf jaargang 2015 aparte cijfers worden gepresenteerd. Tot en met jaargang 2014 presenteren de cijfers van het parket van Brussel dus het totaal van het gehele gerechtelijke arrondissement Brussel (Brussel-Hoofdstad en Halle-Vilvoorde).

De PJG-databank wordt gevoed voor administratieve doeleinden. Het gebruik van de gegevens van het PJG-systeem voor statistische doeleinden biedt het voordeel dat aan het parketpersoneel geen bijkomend werk wordt opgelegd.

Het gebruik van een administratieve gegevensbank gaat echter ook gepaard met beperkingen die nopen tot de nodige voorzichtigheid bij het interpreteren van de statistieken. Deze beperkingen hebben te maken met een gebrek aan eenvormige registratie van de gegevens in de verschillende jeugdparquetten.

De heterogeniteit van de registratiepraktijken wordt o.m. in de hand gewerkt doordat de PJG-applicatie bepaalde tekortkomingen vertoont. Zo wordt de business applicatie bijvoorbeeld niet systematisch aangepast aan de wijzigingen in het jeugdbeschermingsrecht, hetgeen de parketten soms noopt tot vindingrijkheid en tot het uitwerken van ad-hoc-oplossingen.

Analysevariabelen en teleenheid

Voor het analyseren van de instroom van jeugdbeschermingszaken baseren de statistisch analisten zich op de volgende variabelen:

Het notitienummer:

Het notitienummer wordt in principe overgenomen van het proces-verbaal. Voor een dossier naar aanleiding van een klacht of melding wordt door het informaticasysteem automatisch een volgnummer (als deel van het notitienummer) toegekend. Een zaak wordt per parket geïdentificeerd door dit unieke notitienummer.

Het type van de zaak:

De jeugdparketten kunnen kiezen tussen de volgende types:

- "als misdrijf omschreven feit" (MOF)
- "verontrustende situatie" (VOS)
- "noch MOF, noch VOS".

Onder het type "noch MOF, noch VOS" komen alle zaken die niet in één van de twee andere types konden worden onderverdeeld. Aangezien het hier in principe geen jeugdbeschermingszaken (sensu stricto) betreft, worden ze ook niet meegeteld in de voorliggende tabellen en grafieken.

De tenlastelegging:

Aan de zaken die op het jeugdparquet toekomen, kent de parketmagistraat een voornaamste tenlastelegging toe. Deze voornaamste tenlastelegging preciseert over het algemeen de tenlasteleggingscode die de politie heeft geregistreerd wanneer het aanvankelijk proces-verbaal werd opgemaakt. Een zaak kan meer dan één strafbaar feit bevatten. Het is echter niet mogelijk om op het niveau van het notitienummer bijkomende tenlasteleggingen toe te voegen. Op het niveau van de minderjarige kunnen wel één of meerdere bijkomende tenlasteleggingscodes worden toegekend. Dit wordt echter niet in alle parketten gedaan omwille van de extra werklust en omwille van het gebrek aan administratief belang. Aangezien niet alle parketten systematisch de tenlasteleggingen verfijnen op het niveau van de minderjarige, zijn de tabellen per type tenlastelegging gebaseerd op de tenlastelegging die geregistreerd werd op het niveau van het notitienummer.

In het geval van een verontrustende situatie worden er op zich geen feiten ten laste gelegd van de minderjarige. Men is echter technisch verplicht om ook in die gevallen een tenlastelegging te registreren. Vaak wordt dan gekozen voor de tenlastelegging "42O: kind in gevaar".

De oorsprong:

De oorsprong verwijst naar de aard en de auteur van het proces-verbaal, de klacht of de melding.

De datum van de feiten:

Het gaat hier om de datum van het als misdrijf omschreven feit of van de verontrustende situatie. Als de als misdrijf omschreven feiten of de verontrustende situatie zich gedurende een periode voordeden, registreert men de begin- en einddatum van die periode.

De datum van proces-verbaal:

Dit is de datum waarop het proces-verbaal werd opgesteld, de klacht werd ingediend of er melding werd gemaakt van de feiten.

De datum van binnenkomst op het jeugdparquet:

Dit betreft de datum waarop de minderjarige in de PJG-applicatie geregistreerd werd binnen het van toepassing zijnde notitienummer. Het betreft dus niet de datum van binnenkomst van het notitienummer op het jeugdparquet. Omdat (1) die laatste datum echter manueel gewijzigd kan worden en omdat (2) minderjarigen na vrij lange tijd als MOF- en/of VOS-minderjarige toegevoegd kunnen worden aan een bestaand notitienummer, beschouwen we systematisch de datum van registratie van de minderjarige binnen het notitienummer als de datum van binnenkomst van de zaak. Op die manier blijven er geen zaken meer over die statistisch niet gevat worden omdat (1) ze geregistreerd werden met een datum van binnenkomst in het verleden of omdat (2) de minderjarige pas een zekere tijd na binnenkomst van het aanvankelijk proces-verbaal betrokken werd in het notitienummer.

Het geslacht van de minderjarige.

De leeftijd van de minderjarige:

Om de leeftijd te berekenen baseren de statistisch analisten zich op het verschil tussen de geboortedatum en de datum van het einde van de feiten. Indien de einddatum niet gekend is, baseren ze zich op de begindatum van de feiten.

De leeftijd van de minderjarige wordt in de tabellen als *onbekend/error* beschouwd als (1) de leeftijd niet berekend kan worden bij gebrek aan minstens één van de van toepassing zijnde datums, (2) het om een nog onbekende minderjarige gaat (cf. infra: in bepaalde jeugdparquetten registreert men niet-geïdentificeerde verdachten waarvan men vermoedt dat het een minderjarige betreft, meestal worden deze onbekende verdachten echter geregistreerd in het informaticasysteem van de correctionele parquetten) of (3) als het om foutieve registraties (negatieve leeftijd) gaat.

Indien er meerderjarigen worden teruggevonden in de dataset blijkt dit hoofdzakelijk te wijten aan foutieve registraties (op het niveau van de geboortedatum en/of de datum van de feiten). Er zijn een aantal verklaringen waarom een meerderjarige wel in het systeem geregistreerd wordt en geregistreerd blijft. Het kan bijvoorbeeld gaan om meerderjarigen die het voorwerp uitmaken van een schoolproject. Een meerderjarige (nog steeds schoolgaand) die spijbelt, kan geregistreerd worden in PJG. Personen waarvan de leeftijd niet gekend is, maar waarvan een vermoeden is van minderjarigheid, kunnen in afwachting in het systeem worden geregistreerd. Indien later blijkt dat de persoon toch meerderjarig is, wordt zijn reële geboortedatum ingegeven, maar blijft hij geregistreerd in het systeem om later onderzoekswerk te vergemakkelijken.

Het parket:

Dit is het parket waar de zaak wordt aangemeld.

Bepaalde gegevens worden geregistreerd in velden waaraan een codelijst is gekoppeld (geslacht, type van de zaak, tenlastelegging, ...). Op basis van deze codelijsten kunnen de gegevens gegroepeerd worden. Zo worden de tenlasteleggingen die op het niveau van een zaak zijn geregistreerd bijvoorbeeld gegroepeerd in rubrieken (type tenlastelegging). Deze indeling komt overeen met diegene die door het College van Procureurs-generaal werd vastgelegd op het niveau van de correctionele parketstatistieken. Voor een gedetailleerd overzicht van de tenlasteleggingen per rubriek verwijzen we naar de [conversietabel](#).

Als teleenheid wordt zowel "een zaak" als "een (unieke) minderjarige" gehanteerd:

- Wanneer we het hebben over een "**zaak**" (tabellen 1 t.e.m. 12), bedoelen we hiermee systematisch "één minderjarige onder één type van de zaak (MOF of VOS) onder één notitienummer". Indien éénzelfde minderjarige zowel als MOF en VOS gekwalificeerd wordt in dezelfde zaak, wordt deze minderjarige in deze analyse éénmaal geteld als MOF en éénmaal als VOS. Eén notitienummer kan betrekking hebben op verschillende minderjarigen. We tellen elke minderjarige per type van de zaak (MOF/VOS) per notitienummer als één eenheid. Als de politie bijvoorbeeld een proces-verbaal overmaakt aan het parket waarin er sprake is van twee minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit (MOF) gepleegd hebben, dan tellen we deze als twee eenheden (één eenheid voor elke minderjarige in het proces-verbaal). Wanneer éénzelfde minderjarige betrokken is in twee verschillende notitienummers (op basis van twee verschillende processen-verbaal voor twee verschillende feiten) dan wordt diezelfde persoon twee keer (want één keer per notitienummer) geteld. Navolgende processen-verbaal worden in de praktijk toegevoegd aan het dossier maar geven op zichzelf geen aanleiding tot de creatie van een nieuw notitienummer.
- Er wordt ook gebruik gemaakt van de teleenheid "**minderjarige**" (tabellen 13 t.e.m. 25). Deze teleenheid komt overeen met een unieke minderjarige per parket hetgeen betekent dat eenzelfde minderjarige in hetzelfde parket hooguit één keer geteld wordt per tabel.

De tabellen met als teleenheid "minderjarige" laten toe om per referentiejaar na te gaan op hoeveel unieke minderjarigen het totaal aantal observaties uit de tabellen met als teleenheid "zaak" betrekking heeft. De tabellen 13 t.e.m. 16 met als teleenheid "minderjarige" tonen per jaar het aantal unieke minderjarigen dat betrokken is in de MOF-zaken uit de tabellen 2 t.e.m. 8. De tabellen 17 t.e.m. 20 presenteren het aantal unieke VOS-minderjarigen per jaar voor het aantal VOS-zaken uit de tabellen 9 t.e.m. 12. In tabel 21 tonen we het aantal unieke minderjarigen dat in minstens één jeugdbeschermingszaak betrokken is. Tenslotte geven de tabellen 22 t.e.m. 25 het aantal minderjarigen weer dat betrokken is in minstens één MOF-zaak en minstens één VOS-zaak.

De vergelijking tussen de tabellen met als teleenheid "zaak" enerzijds en de tabellen met als teleenheid "minderjarige" anderzijds kan uiteraard enkel gebeuren indien men zich bij elk van die tabellen baseert op

hetzelfde referentiejaar. Voorts spreekt het voor zich dat men bij dit alles oog moet hebben voor het feit of men de tabellen bekijkt op nationaal niveau of op het niveau van een welbepaald rechtsgebied of arrondissement.

In principe wordt een zaak lastens een onbekende verdachte ingevoerd in het registratiesysteem van de correctionele parketten en niet in het PJG-systeem. Wanneer de onbekende verdachte nadien toch geïdentificeerd wordt en het blijkt om een minderjarige te gaan, dan wordt de zaak lastens de minderjarige alsnog in het PJG-systeem ingegeven. Uitzonderlijk wordt een zaak lastens een onbekende verdachte in het PJG-systeem geregistreerd als men bijna zeker is dat het gaat om een minderjarige verdachte. Minderjarigen wiens geslacht en/of leeftijd niet gekend is, worden in de van toepassing zijnde tabellen geteld in de categorie *onbekend/error*.

Centrale databank van het College van Procureurs-generaal

De statistisch analisten hebben een centrale statistische databank ontwikkeld met behulp van SAS®. Met het oog op het extraheren van de gegevens, het transformeren en het laden van de extracties in de statistische databank hebben de statistisch analisten geautomatiseerde procedures ontwikkeld. Momenteel worden deze extracties drie maal per jaar uitgevoerd.

Voor de concrete realisatie van een statistisch rapport is een snelle en efficiënte toegang tot de gegevensbanken vereist. Goed gestructureerde bevragingen van de gegevensbanken, evenals een precieze controle over de manipulaties van de ruwe data, zijn essentieel voor statistische gegevensbewerkingen.

Het produceren van de tabellen van deze jeugdparquetstatistiek werd in ruime mate geautomatiseerd dankzij de SAS® software voor gegevensverwerking. Daaruit volgt dat de latere jaargangen, die op grond van nieuwe uittreksels uit de PJG-gegevensbank worden opgesteld, op relatief korte tijd kunnen worden verwezenlijkt.